

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

19 грудня 2019 р.

Київ

№ 838-р

Про результати розгляду
справи про державну допомогу

За результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу Міністерства інфраструктури України (далі – Мінінфраструктури), яке надійшло на Портал державної допомоги за реєстраційним номером у базі даних 19060 (вх. № 235-ПДД від 08.04.2019), розпорядженням державного уповноваженого Антимонопольного комітету України від 21.06.2019 № 07/199-р розпочато розгляд справи № 500-26.15/54-19-ДД про державну допомогу для проведення поглибленого аналізу допустимості державної допомоги для конкуренції (далі – Справа).

Антимонопольний комітет України, розглянувши матеріали справи № 500-26.15/54-19-ДД про державну допомогу та подання з попередніми висновками від 29.11.2019 № 500-26.15/54-19-ДД/520-спр,

ВСТАНОВИВ:

1. ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ СПРАВИ

- (1) На Портал державної допомоги за реєстраційним номером у базі даних 19060 (вх. № 235-ПДД від 08.04.2019) Мінінфраструктури відповідно до статті 9 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» було подано повідомлення про нову державну допомогу (далі – Повідомлення).
- (2) За результатами розгляду повідомлення про державну допомогу розпорядженням державного уповноваженого Антимонопольного комітету України від 21.06.2019 № 07/199-р розпочато розгляд справи № 500-26.15/54-19-ДД для проведення поглибленого аналізу допустимості державної допомоги для конкуренції. Листом Антимонопольного комітету України (далі – Комітет) від 24.06.2019 № 500-29/07-7978 направлено копію зазначеного розпорядження на адресу Мінінфраструктури. На офіційному вебпорталі Комітету опубліковано інформацію про початок розгляду справи про державну допомогу із зверненням до всіх заінтересованих осіб щодо подання ними протягом 30 календарних днів вмотивованих заперечень та зауважень щодо надання державної допомоги та іншої інформації у зв'язку з розглядом справи про державну допомогу.
- (3) Листом від 22.08.2019 № 500-29/01-10679 Комітет направив до Мінінфраструктури вимогу про надання інформації у тридцятиденний строк для розгляду Справи про державну допомогу.

- (4) Мінінфраструктури листом від 20.09.2019 № 10393/46/10-19 (вх. № 6-01/10980 від 24.09.2019) надало запитувану інформацію.

2. ВІДОМОСТІ ТА ІНФОРМАЦІЯ ВІД НАДАВАЧА ПІДТРИМКИ

2.1. Надавач підтримки

- (5) Міністерство інфраструктури України (01135, м. Київ, просп. Перемоги, 14, ідентифікаційний код юридичної особи 37472062).

2.2. Отримувач підтримки

- (6) Державне підприємство «Адміністрація морських портів України» (далі – ДП «АМПУ») (01135, м. Київ, просп. Перемоги, 14 та 65026, м. Одеса, вул. Ланжеронівська, 1, ідентифікаційний код юридичної особи 38727770).

2.3. Мета (ціль) підтримки

- (7) Метою (ціллю) підтримки є:
- виконання загальнодержавних програм розвитку;
 - забезпечення комплексного розвитку та підвищення конкурентоспроможності портової галузі;
 - забезпечення належного утримання, ефективного управління та використання стратегічних об'єктів портової інфраструктури;
 - залучення на довгостроковий період зовнішніх інвестицій для розвитку об'єктів портової інфраструктури;
 - створення умов для провадження господарської діяльності в морському порту відповідно до Стратегії розвитку морських портів України до 2038 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.06.2013 № 548-р.

2.4. Очікуваний результат

- (8) Очікуваним результатом є реконструкція гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ».

2.5. Підстава для надання підтримки

- (9) Закон України «Про морські порти України».
- (10) Стратегія розвитку морських портів України до 2038 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 року № 548-р.

2.6. Форма підтримки

- (11) Гарантія.

2.7. Обсяг підтримки

- (12) Державна гарантія надається виключно під забезпечення кредиту від Європейського банку реконструкції та розвитку (далі – ЄБРР) на більш вигідних умовах, ніж ринкові (що є важливою умовою ЄБРР для надання кредиту), на фінансування реконструкції

гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ», яка затверджується постановою Кабінету Міністрів України, із відповідними умовами надання:

- державна гарантія надається для забезпечення виконання боргових зобов'язань позичальника за кредитним договором у сумі 100 відсотків від орієнтовної суми кредиту у розмірі 834 000 – 1 656 000 тис. грн;
- плата за надання державних гарантій устанавлюється орієнтовно в розмірі від 0,002 до 2 відсотків річних залишку суми гарантійних зобов'язань.

Остаточна сума запозичень буде визначена за результатами узгодження та затвердження проектної документації у встановленому законодавством порядку. Диференціація вартості та термінів виконання залежить виключно від прийняття та затвердження технічних рішень.

2.8. Тривалість підтримки

- (13) З моменту отримання кредиту ЄБРР до повного погашення запозичення ДП «АМПУ» відповідно до графіка ЄБРР згідно з кредитною угодою. Орієнтовний строк погашення становить 15 років.

3. ІНФОРМАЦІЯ, ОТРИМАНА ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СПРАВИ

- (14) Відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 25.01.2017 № 46 «Про перейменування морського порту «Іллічівськ» і спеціалізованого морського порту «Октябрьськ», постанови Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 № 341 «Про перейменування морського порту «Южний» і внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів», наказу Міністерства інфраструктури України від 28.05.2019 № 404 «Про затвердження положень про філії державного підприємства «Адміністрація морських портів України» приведено у відповідність назви розташованих у цих морських портах філій ДП «АМПУ», зокрема перейменовано Іллічівську філію ДП «АМПУ» (адміністрація Іллічівського морського порту) на Чорноморську філію ДП «АМПУ» (адміністрація морського порту «Чорноморськ»).
- (15) Відповідно до статті 7 Закону України «Про морські порти України» основою планування розвитку портової галузі є Стратегія розвитку морських портів України на 25 років, яка включає короткострокові (на п'ять років), середньострокові (на 10 років) та довгострокові (на 25 років) плани розвитку. Основою Стратегії розвитку морських портів України на 25 років є плани розвитку морських портів та морських терміналів, прогнози щодо вантажопотоків, завдання, основні напрями та джерела фінансування реалізації Стратегії, інші основні параметри розвитку. Стратегія розвитку морських портів України на 25 років повинна базуватися на основних засадах державної політики у сфері транспорту та враховувати плани розвитку інших транспортних галузей України.
- (16) Пунктом 2 статті 7 Закону України «Про морські порти України» визначено, що Стратегія розвитку морських портів України на 25 років розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах морського і річкового транспорту, та затверджується Кабінетом Міністрів України.
- (17) Відповідно до пункту 1 Положення про Міністерство інфраструктури України (далі – Мінінфраструктури), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2015 № 460, Мінінфраструктури є головним органом у системі центральних

органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема, у сферах морського і річкового транспорту.

(18) Одними з основних завдань Стратегії є:

- узгодженість дій щодо завантаженості та нарощування перевантажувальних потужностей в морських портах;
- забезпечення створення достатніх глибин на підхідних шляхах та в акваторіях морських портів для обслуговування великих суден типу «Кепсайз» біля причалу;
- модернізація і розвиток об'єктів портової інфраструктури загального користування, зокрема автомобільних та залізничних під'їзних шляхів;
- забезпечення створення рівних і конкурентних умов для провадження господарської діяльності та отримання послуг у морському порту;
- створення сприятливих умов для залучення приватних інвестицій для розвитку об'єктів портової інфраструктури.

(19) Надавач державної допомоги у формі гарантії – Мінінфраструктури. Отримання державної підтримки у формі гарантії можливе лише при виконанні таких кроків:

- затвердження проекту реконструкції розпорядженням Кабінету Міністрів України;
- затвердження титулу будови Міністерством інфраструктури України;
- включення до фінансового плану ДП «АМПУ» відповідних зобов'язань щодо реалізації проекту (залучення запозичення та фінансування капітальних інвестицій). Фінансовий план ДП «АМПУ» затверджується розпорядженням Кабінету Міністрів України;
- отримання погодження Міністерства інфраструктури України на залучення запозичення ЄБРР;
- прийняття рішення Уряду щодо надання державної гарантії;
- укладення угоди між ЄБРР та ДП «АМПУ» про надання позики;
- укладення договору між Міністерством фінансів України – ДП «АМПУ» – Міністерством інфраструктури України;
- відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 106 «Деякі питання ведення обліку податків, зборів, платежів та інших доходів бюджету» контролюючим органом, що забезпечує постійний контроль за правильністю та своєчасністю надходження до державного бюджету податків, зборів, платежів та інших доходів, а також ведення обліку таких платежів у розрізі платників, у тому числі за кредитами, залученими державою або під державні гарантії, за кодами бюджетної класифікації 24110100 «Плата за надання державних гарантій та кредитів (позик), залучених державою», 54110200 «Плата за користування кредитами (позиками), залученими державою» та 21081000 «Пеня за порушення термінів розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності, за невиконання зобов'язань та штрафні санкції за порушення вимог валютного законодавства», визначено Державну фіскальну службу України;
- відповідно до Закону України «Про Рахункову палату» Рахункова палата здійснює фінансовий аудит та аудит ефективності щодо операцій стосовно державних внутрішніх та зовнішніх запозичень, державних гарантій, обслуговування і погашення державного та гарантованого державою боргу;
- відповідно до Положення про Державну аудиторську службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.02.2016 № 43, Державна аудиторська служба України відповідно до покладених на неї завдань здійснює контроль, зокрема, за цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), отриманих під державні (місцеві) гарантії.

- (20) Державна гарантія надається виключно під забезпечення кредиту від Європейського банку реконструкції та розвитку (далі – ЄБРР) на більш вигідних умовах, ніж ринкові (що є важливою умовою ЄБРР для надання кредиту), на фінансування реконструкції причалів №№ 14-17 Чорноморської філії ДП «АМПУ», яка затверджується постановою Кабінету Міністрів України, із відповідними умовами надання:
- державна гарантія надається для забезпечення виконання боргових зобов'язань позичальника за кредитним договором у сумі 100 відсотків від орієнтовної суми кредиту в розмірі 834 000 – 1 656 000 тис. грн;
 - плата за надання державних гарантій устанавлюється орієнтовно в розмірі від 0,002 до 2 відсотків річних залишку суми гарантійних зобов'язань.
- Остаточна сума запозичень буде визначена за результатами узгодження та затвердження проектної документації у встановленому законодавством порядку. Диференціація вартості та термінів виконання залежить виключно від прийняття та затвердження технічних рішень.
- (21) Основна ціль реконструкції гідротехнічної частини існуючих причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» полягає у збільшенні глибини біля кордону причалу до 15,0 м для створення умов, прийому та обробки суден дедвейтом 100 000 тонн для забезпечення планів розвитку портових операторів.
- (22) Реконструкція причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» передбачена Планом розвитку морського порту «Чорноморськ» на коротко- (до 2018 року), середньо- (до 2023 року) і довгострокову (до 2038 року) перспективу, який затверджений ДП «АМПУ» від 15.10.2014 та погоджений Міністерством інфраструктури України від 02.04.2015, для забезпечення розвитку складських термінальних потужностей відповідно до звернень портових операторів (з урахуванням номенклатури вантажів та технології перевантаження). Зазначеним планом передбачено здійснення комплексного днопоглиблення акваторії 1-го та 2-го басейнів та підхідного каналу порту, що враховує в тому числі виконання днопоглиблювальних робіт, зокрема біля причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ».
- (23) Наявні та проектні технічні параметри причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ»:

Причал №	Наявні параметри		Проектні параметри	
	Довжина, м	Глибина, м	Довжина, м	Глибина, м
14, 15	350,0	11,5	350,0	15,0
16, 17	400,0	11,5	400,0	15,0

- (24) Реконструкція гідротехнічної частини причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» сприятиме збільшенню вантажообігу на 6 млн тонн в рік. Приріст доходів Чорноморської філії ДП «АМПУ» та окупність проекту будуть забезпечені збільшенням суднозаходів великовантажних суден та вантажообігу.
- (25) Відповідно до статті 1 Закону України «Про морські порти України» акваторія морського порту – це визначена межами частина водного об'єкта (об'єктів), крім суднового ходу, призначена для безпечного підходу, маневрування, стоянки і відходу суден; та операційна акваторія причалу (причалів) - гідротехнічна споруда в межах портової акваторії, призначена для безпечного підходу суден до причалу та відходу від

причалів, маневрування суден під час здійснення швартових операцій, а також маневрування суден між причалами.

- (26) Відповідно до інформації, отриманої в рамках розгляду Справи, акваторія морського порту Чорноморськ надана ДП «АМПУ» у користування відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання акваторій морських портів» від 03.06.2013 № 406.
- (27) Причали №№ 14 – 17 морського порту Чорноморськ перебувають у державній власності на праві господарського відання ДП «АМПУ» (на балансовому обліку відокремленого підрозділу ДП «АМПУ» – Чорноморської філії).
- (28) Відповідно до інформації, отриманої в рамках розгляду Справи, ДП «АМПУ» планує збільшення глибин операційної акваторії 1-го ковша Сухого лиману, а також біля причалів №№14, 15, 16, 17 Чорноморського порту до 15 метрів. Крім того, до 16 метрів будуть збільшені глибини на підхідному каналі порту.
- (29) Дефіцит коштів для фінансування проекту означає необхідність залучення позикового капіталу, зокрема у зв'язку з тим, що залишок грошових коштів, який залишатиметься в розпорядженні ДП «АМПУ» після сплати частини чистого прибутку в розмірі 90 відсотків, не є достатнім, тому виникає необхідність у залученні позикового капіталу.
- (30) Як заставу по кредиту ДП «АМПУ» не має можливості надати майно, тому що майно ДП «АМПУ» не може бути предметом застави відповідно до статті 4 Закону України «Про заставу», яка визначає, що предметом застави не можуть бути об'єкти державної власності, приватизація яких заборонена законодавчими актами, а положення статті 4 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна» відносять майно ДП «АМПУ» до майна, яке не підлягає приватизації.
- (31) Разом із тим ЄБРР надасть кредит у розмірі 100 відсотків від проектної вартості робіт. Без надання державної гарантії отримання кредиту від ЄБРР не вбачається можливим. Кредитні кошти будуть використані виключно для проведення робіт, об'єм яких буде затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України.

4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (32) Відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) державна допомога суб'єктам господарювання (далі – державна допомога) – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.
- (33) Державна підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови:
 - підтримка надається суб'єкту господарювання;
 - державна підтримка здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;
 - підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;
 - підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.

4.1. Особливості здійснення повноважень органами центральної влади під час надання гарантій

- (34) Відповідно до частини третьої статті 17 Бюджетного кодексу України державні/місцеві гарантії надаються на умовах платності, строковості, а також забезпечення виконання зобов'язань у спосіб, передбачений законом.
- (35) Частиною третьою статті 17 Бюджетного кодексу України визначено, що:
- державні гарантії надаються на умовах платності, строковості, а також забезпечення виконання зобов'язань у спосіб, передбачений законом;
 - правочин щодо надання державної (місцевої) гарантії оформляється в письмовій формі та має визначати: предмет гарантії; повні найменування та місцезнаходження суб'єкта господарювання і кредитора (у разі гарантування виконання зобов'язань за кредитним договором); обсяг кредиту (позики); обсяг гарантійних зобов'язань та порядок їх виконання; умови настання гарантійного випадку; строк дії гарантії;
 - обов'язковою умовою надання державної (місцевої) гарантії є укладення договору між Міністерством фінансів України (відповідним місцевим фінансовим органом) та суб'єктом господарювання про погашення заборгованості суб'єкта господарювання перед державою (Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста) за виконання гарантійних зобов'язань. Істотними умовами такого договору мають бути зобов'язання суб'єкта господарювання: внести плату за надання державної (місцевої) гарантії; надати майнове або інше забезпечення виконання зобов'язань за гарантією; відшкодувати витрати державного (місцевого) бюджету, пов'язані з виконанням гарантійних зобов'язань; сплатити пеню за прострочення відшкодування зазначених витрат. Пеня нараховується за кожний день прострочення сплати заборгованості у національній валюті з розрахунку 120 відсотків річних облікової ставки Національного банку України за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України на день нарахування пені; надати гаранту права на договірне списання банком коштів з рахунків суб'єкта господарювання на користь гаранта.
- (36) Процедура погодження запозичення державним підприємством визначається відповідно до Порядку погодження залучення державними підприємствами, у тому числі господарськими товариствами (крім банків), у статутному капіталі яких 50 та більше відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, кредитів (позик), надання гарантій або поруки за такими зобов'язаннями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.06.2011 № 809 (зі змінами).
- (37) Державні (місцеві) гарантії не надаються для забезпечення боргових зобов'язань суб'єктів господарювання, якщо безпосереднім джерелом повернення кредитів (позик) передбачаються кошти державного (місцевого) бюджету (крім боргових зобов'язань, що виникають за кредитами (позиками) від міжнародних фінансових організацій).
- (38) Крім того, постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2016 № 70 затверджено Порядок підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями. Важливою умовою надання гарантій є укладення договору між Міністерством фінансів України (відповідним місцевим фінансовим органом) та суб'єктом господарювання про погашення заборгованості суб'єкта господарювання перед державою (Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста) у випадку настання виплат за гарантією.

4.2. Щодо морського транспорту

- (39) Відповідно до частини першої статті 1 Закону України «Про морські порти України» адміністрація морських портів України – державне підприємство, утворене відповідно до законодавства, що забезпечує функціонування морських портів, утримання та використання об'єктів портової інфраструктури державної форми власності, виконання інших покладених на нього завдань безпосередньо і через свої філії, що утворюються в кожному морському порту (адміністрація морського порту).
- (40) Пунктом четвертим статті 1 Закону України «Про морські порти України» визначено, що гідротехнічні споруди морських портів (гідротехнічні споруди) - інженерно-технічні споруди (портова акваторія, причали, пірси, інші види причальних споруд, моли, дамби, хвилеломи, інші берегозахисні споруди, підводні споруди штучного та природного походження, у тому числі канали, операційні акваторії причалів, якірні стоянки), розташовані в межах території та акваторії морського порту і призначені для забезпечення безпеки мореплавства, маневрування та стоянки суден.
- (41) Відповідно до статті 15 Закону України «Про морські порти України» Адміністрація морських портів України утворюється з метою утримання та забезпечення ефективного використання державного майна, переданого їй в господарське відання, у тому числі модернізації, ремонту, реконструкції та будівництва гідротехнічних споруд, інших об'єктів портової інфраструктури, розташованих у межах території та акваторії морського порту; забезпечення створення рівних і конкурентних умов ведення господарської діяльності та отримання послуг у морському порту; організації та забезпечення безпечної експлуатації об'єктів портової інфраструктури державної власності, у тому числі гідротехнічних споруд, систем забезпечення безпеки мореплавства, розташованих у межах території та акваторії морського порту; організації та забезпечення безпеки мореплавства.
- (42) Пунктом 3 статті 7 Закону України «Про морські порти України» передбачено, що розвиток морського порту здійснюється відповідно до плану розвитку морського порту, який формується з урахуванням планів розвитку морських терміналів, а також підприємств, основні продукція та/або сировина яких є об'єктами експортно-імпортних операцій і обслуговуються як вантажі у морському порту. План розвитку кожного морського порту затверджується адміністрацією морських портів України та погоджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах морського і річкового транспорту. План розвитку морського порту повинен відповідати положенням Стратегії розвитку морських портів України у короткостроковій перспективі та містити деталізовану схему території морського порту.
- (43) Відповідно до пункту 9 частини першої статті 4 Закону України «Про морські порти України» функціонування та розвиток морських портів здійснюються за принципом рівності прав усіх суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у морському порту, недопущення дискримінації у доступі до об'єктів портової інфраструктури загального користування.
- (44) Відповідно до частини першої статті 16 Закону України «Про морські порти України» фінансування діяльності адміністрації морських портів України здійснюється за рахунок портових зборів, що справляються нею відповідно до цього Закону, плати за надання послуг та орендної плати, інших незаборонених законодавством джерел.

- (45) Відповідно до частини другої статті 16 Закону України «Про морські порти України» фінансування певних напрямів діяльності, зокрема модернізації, ремонту, реконструкції та будівництва гідротехнічних споруд, інших об'єктів портової інфраструктури, може здійснюватися за рахунок коштів Державного бюджету України.
- (46) Згідно з частиною першою статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).
- (47) Відповідно до частини першої статті 5 Закону України «Про природні монополії» спеціалізовані послуги у річкових, морських портах, морських рибних портах та аеропортах відповідно до переліку, визначеного Кабінетом Міністрів України, належать до сфери регулювання цього Закону.
- (48) Згідно зі статтею 8 Закону України «Про природні монополії» до предмета державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій належать ціни (тарифи) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій.
- (49) У первинному та вторинному законодавстві Європейського Союзу поняття «природна монополія» відсутнє. Натомість існує положення, що стосується законної монополії, що означає наявність спеціальних та виключних прав, які держава може призначити підприємствам (як правило державним) з метою забезпечення виконання публічних обов'язків. Так, відповідно до статті 106 (1) Договору про функціонування Європейського Союзу, держава може зобов'язати певного суб'єкта господарювання бути оператором, що надає послуги загального економічного інтересу (далі – ПЗЕІ). У такому випадку суб'єкти господарювання, що надають ПЗЕІ або ті, що мають характер прибуткової монополії, підпадають під дію правил конкуренції тільки у тій мірі, в якій це не перешкоджає виконанню дорученого їм спеціального завдання.
- (50) Законна монополія існує тоді, коли надання такої послуги на законодавчому рівні або регулюючими заходами покладено на ексклюзивного надавача, з явною заборобою будь-яким іншим підприємствам надавати таку послугу (навіть не задовольняти можливий попит з боку певних груп покупців). Проте сам факт надання публічних послуг конкретним підприємством не означає, що таке підприємство користується законною монополією.
- (51) За загальним правилом, надання послуг законною монополією виключає будь-яке спотворення конкуренції, однак є умови, що мають бути кумулятивно виконані. Ці умови встановлені пунктом 188 Повідомлення Європейської комісії, а саме:
- послуга має бути предметом законної монополії;
 - законна монополія не лише виключає можливість конкуренції на ринку, а й передбачає існування ексклюзивного надавача відповідної послуги на такому ринку;
 - відповідна послуга не конкурує з іншими послугами;
 - якщо надавач відповідної послуги здійснює діяльність на іншому ринку (за географічним розташуванням чи продукцією), відкритому для конкуренції, можливість здійснення перехресного субсидіювання має бути виключена. Для цього необхідно вести окремі розрахунки, належним чином розподіляти доходи і витрати та запобігати

використанню державного фінансування некомерційної діяльності для перехресного субсидіювання комерційної діяльності.

- (52) Обов'язок запобігання фінансуванню комерційної діяльності внаслідок перехресного субсидіювання регламентовано міжнародними зобов'язаннями, передбаченими Угодою. Відповідно до статті 263 (4) Угоди сторони протягом п'яти років з дати набрання чинності Угодою (тобто до 2022 року) мають забезпечити, щоб фінансова та організаційна структура будь-якого підприємства, яке користується спеціальним чи виключним правом, наданим Україною або державою-членом Європейського Союзу, або є уповноваженим на надання ПЗЕІ, і яке отримує компенсацію за надання публічних послуг в будь-якій формі щодо такої послуги, була коректно відображена в окремих бухгалтерських рахунках таким чином, щоб чітко відстежувалось таке:
- витрати та доходи, пов'язані з усіма товарами або послугами, щодо яких підприємству надано спеціальне або виключне право, або усіма послугами, які мають загальний економічний інтерес та які підприємство вповноважене надавати, і, з іншої сторони, витрати та доходи, пов'язані з кожним іншим окремим товаром або послугою, щодо яких підприємство здійснює діяльність;
 - повна інформація щодо методів, відповідно до яких витрати та доходи призначаються або розподіляються за різними видами діяльності. Ці методи мають базуватися на принципах бухгалтерського обліку - обумовленості, об'єктивності, прозорості та послідовності відповідно до міжнародно визнаних методологій бухгалтерського обліку, зокрема калькуляції витрат за видом діяльності, та мають базуватися на даних аудиту.
- (53) Враховуючи те, що суб'єкт природної монополії може здійснювати й іншу комерційну діяльність, не пов'язану з виконанням функції природної монополії, мають бути окремі бухгалтерські рахунки для запобігання перехресному субсидіюванню.
- (54) Відповідно до статті 10 Закону України «Про природні монополії» суб'єкти природних монополій зобов'язані, зокрема, вести окремий бухгалтерський облік за кожним видом діяльності, що підлягає ліцензуванню.
- (55) Отже, фінансова підтримка, пов'язана з відшкодуванням витрат за послуги, які надаються суб'єктом природної монополії, не буде спотворювати конкуренцію, а отже, не буде державною допомогою, якщо:
- послуга є предметом природної монополії;
 - послуга, що надається природною монополією, не лише виключає можливість конкуренції на ринку, а й передбачає наявність ексклюзивного надавача відповідної послуги на такому ринку;
 - відповідна послуга не конкурує з іншими послугами;
 - надавач відповідної послуги не використовує державну підтримку в діяльності, яка не пов'язана з функцією природної монополії.

5. ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ

- (56) Відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону державна допомога суб'єктам господарювання (далі – державна допомога) – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.
- (57) Державна підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови:

- підтримка надається суб'єкту господарювання;
- державна підтримка здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;
- підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;
- підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.

5.1. Надання підтримки суб'єкту господарювання

- (58) Згідно з пунктом 6 частини першої статті 1 Закону України «Про морські порти України» морський порт – визначені межами територія та акваторія, обладнані для обслуговування суден і пасажирів, проведення вантажних, транспортних та експедиційних робіт, а також інших пов'язаних з цим видів господарської діяльності.
- (59) Отже, морський порт не є суб'єктом господарювання з урахуванням визначення, зазначеного в статті 1 Закону України «Про морські порти України».
- (60) Статтею 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що суб'єкт господарювання – юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, що здійснює діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншу господарську діяльність, у тому числі яка здійснює контроль над іншою юридичною чи фізичною особою; група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими.
- (61) Згідно з пунктом 6.1.3 розділу 6 Статуту ДП «АМПУ» має право за погодженням з Міністерством інфраструктури України, відповідно до законодавства України, створювати, реорганізовувати та ліквідовувати філії (адміністрації морських портів), які не мають статусу юридичної особи, наділяються майном ДП «АМПУ», можуть мати окремий баланс та діють на підставі положень, які затверджуються Міністерством інфраструктури України.
- (62) Отже, Чорноморська філія ДП «АМПУ» не є суб'єктом господарювання, відповідно до Статуту.
- (63) ДП «АМПУ» до складу якого входять філії ДП «АМПУ», якому надається державна підтримка у формі гарантії на здійснення заходів із реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ», є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

5.2. Надання підтримки за рахунок ресурсів держави

- (64) Пунктом 16 частини першої статті 1 Закону встановлено, що ресурси держави – рухоме і нерухоме майно, кошти державного бюджету, інші кошти, що є об'єктом права державної власності, земля та інші природні ресурси, що є об'єктами права власності Українського народу, бюджети фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, щодо яких здійснюється державний нагляд або якими управляють чи розпоряджаються органи влади.
- (65) Отже, надання підтримки ДП «АМПУ» для здійснення заходів із реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» здійснюється за рахунок ресурсів держави в розумінні Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

5.3. Створення переваг для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності

Оцінка наявності переваги в ДП «АМПУ»

- (66) Відповідно до інформації, отриманої під час розгляду Справи, повідомлена підтримка спрямована на здійснення заходів із реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ».
- (67) ДП «АМПУ» є державним унітарним підприємством, і діє як державне комерційне підприємство, створене відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.03.2013 № 133 «Про погодження пропозиції щодо реорганізації державних підприємств морського транспорту» та входить до сфери управління Мінінфраструктури.
- (68) Відповідно до пункту 2.2 розділу 2 Статуту ДП «АМПУ», затвердженого наказом Мінінфраструктури від 02.04.2018 № 149 (далі – Статут), предметом діяльності підприємства є, зокрема, організація та виконання промірних, тральних, днопоглиблювальних та дноочисних робіт на внутрішніх судноплавних шляхах; ремонт та технічне обслуговування гідротехнічних споруд, під'їзних колій; модернізація, реконструкція та будівництво гідротехнічних споруд.
- (69) Відповідно до Статуту майно ДП «АМПУ» є державною власністю і закріплюється за ним на праві господарського відання.
- (70) Відповідно до статті 7 Закону України «Про морські порти України» основою планування розвитку портової галузі є Стратегія розвитку морських портів України до 2038 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 № 548-р, якою передбачено розвиток не тільки морського порту «Чорноморськ», але й усіх портів України.
- (71) Основою Стратегії розвитку морських портів України до 2038 року є плани розвитку морських портів України.
- (72) Отже, реконструкція гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» передбачена як Стратегією розвитку морських портів України до 2038 року, так і Планом розвитку морського порту «Чорноморськ» на коротко- (до 2018 року), середньо- (до 2023 року) і довгострокову (до 2038 року) перспективу.
- (73) Відповідно до плану розвитку морського порту «Чорноморськ» передбачено здійснення комплексного днопоглиблення акваторії 1-го та 2-го басейнів до 15 метрів та підхідного каналу порту, що враховує у тому числі виконання днопоглиблювальних робіт, зокрема біля причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ».
- (74) Проте зазначеним планом розвитку морського порту «Чорноморськ» передбачено виконання днопоглиблювальних робіт не тільки біля причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ», а й розвиток та будівництво іншої інфраструктури морського порту «Чорноморськ».
- (75) Враховуючи зазначене, під час здійснення реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ», ДП «АМПУ» не отримує переваги, оскільки розвиток інфраструктури морського порту «Чорноморськ»

передбачений Стратегією розвитку морських портів України до 2038, якою передбачено розвиток не тільки морського порту «Чорноморськ», але й усіх портів України та філій ДП «АМПУ».

- (76) Відповідно до частини першої статті 22 Закону України «Про морські порти України» у морському порту справляються такі портові збори: корабельний, причальний, якірний, канальний, маяковий, адміністративний та санітарний. Використання коштів від портових зборів допускається виключно за їх цільовим призначенням. Фінансування утримання гідротехнічних споруд в об'ємах, необхідних для підтримання їх паспортних характеристик, здійснюється за рахунок портових зборів, що справляються у морських портах, де розташовані такі гідротехнічні споруди.
- (77) Частиною другою статті 22 Закону України «Про морські порти України» передбачено, що розміри ставок портових зборів для кожного морського порту встановлюються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері транспорту, відповідно до затвердженої нею методики. Порядок справляння, обліку та використання коштів від портових зборів, крім використання коштів від адміністративного збору, визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах морського і річкового транспорту.
- (78) Відповідно до частини третьої статті 22 Закону України «Про морські порти України» портові збори сплачуються адміністрації морських портів України, крім випадків, визначених цим Законом.
- (79) Частиною шостою статті 22 Закону України «Про морські порти України» передбачено, що контроль за цільовим використанням коштів від портових зборів здійснює національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері транспорту. За нецільове використання коштів від портових зборів суб'єкт, який допустив таке порушення, сплачує до Державного бюджету України штраф у розмірі 200 відсотків використаної не за цільовим призначенням суми портових зборів.
- (80) Відповідно до наказу Мінінфраструктури від 27.05.2013 № 316 «Про портові збори» та наказу Мінінфраструктури від 18.12.2015 № 541 «Про затвердження тарифів на послуги із забезпечення доступу портового оператора до причалу, що перебуває у господарському віданні адміністрації морських портів України», визначено розміри ставок державних регульованих тарифів та умови їх стягнення, відповідно до яких портовими операторами здійснюється оплата зазначеної послуги ДП «АМПУ».
- (81) Зазначені тарифи були визначені відповідно до Методики розрахунку ставок плати за послугу із забезпечення доступу портового оператора до причалів, що знаходяться в господарському віданні ДП «АМПУ».
- (82) Відповідно до інформації, отриманої під час розгляду Справи, наказом Мінінфраструктури від 18.12.2015 № 541 «Про затвердження тарифів на послуги із забезпечення доступу портового оператора до причалу, що перебуває у господарському віданні адміністрації морських портів України» не визначений механізм щодо перегляду ставок на послугу із забезпечення доступу портового оператора до причалу у разі оновлення інфраструктури, а саме здійснення реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ».

- (83) Враховуючи наведену інформацію, ДП «АМПУ» не отримає будь якої переваги під час надання послуги із забезпечення доступу портового оператора до причалу ДП «АМПУ», оскільки ставки портових зборів залишаться без змін, після здійснення реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ».

Оцінка наявності переваги під час здійснення робіт з реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ»

- (84) Згідно з інформацією, отриманою під час розгляду Справи, проведення реконструкції операційної акваторії уздовж кордону лінії причалів №№ 14-17, розташованих в акваторії 1-го ковша Сухого лиману Чорноморської філії ДП «АМПУ», планується власними силами із залученням флоту філії «Дельта-лоцман» ДП «АМПУ», при цьому проведення реконструкції акваторії 1-го ковша Сухого лиману Чорноморської філії ДП «АМПУ» (5 черга) зі збільшенням глибини до 15 м планується на підрядній основі.
- (85) Інші суб'єкти господарювання для виконання робіт з реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14-17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» будуть визначені на основі вимог Закону України «Про публічні закупівлі», який установлює правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг, та метою якого є забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції.
- (86) Враховуючи зазначене, здійснення робіт з реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14-17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» власними силами ДП «АМПУ» із залученням флоту філії «Дельта-лоцман» ДП «АМПУ» та іншими суб'єктами господарювання, які будуть визначені на основі вимог Закону України «Про публічні закупівлі», унеможливило створення переваг.
- (87) Отже, фінансова підтримка ДП «АМПУ», яка спрямована на реконструкцію гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» для забезпечення виконання покладених на ДП «АМПУ» зобов'язань, відповідно до Статуту та Закону України «Про морські порти України», не створює переваг для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

5.4. Спотворення або загроза спотворення економічної конкуренції

- (88) Відповідно до статті 1 Закону однією з ознак державної допомоги є спотворення або загроза спотворення економічної конкуренції допомогою, яка надається суб'єктові господарювання.
- (89) Згідно зі статтею 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», економічна конкуренція (конкуренція) – це змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обороту товарів на ринку. Ринок у свою чергу є сферою обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

- (90) Державна гарантія надається виключно під забезпечення кредиту від Європейського банку реконструкції та розвитку (далі – ЄБРР) на більш вигідних умовах, ніж ринкові (що є важливою умовою ЄБРР для надання кредиту), на фінансування реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ», яка затверджується постановою Кабінету Міністрів України, із відповідними умовами надання:
- державна гарантія надається для забезпечення виконання боргових зобов'язань позичальника за кредитним договором у сумі, що не перевищує 80 відсотків від орієнтовної суми кредиту в розмірі 834 000 – 1 656 000 тис. грн;
 - плата за надання державних гарантій устанавлюється орієнтовно в розмірі від 0,002 до 2 відсотків річних залишку суми гарантійних зобов'язань.
- Остаточна сума запозичень буде визначена за результатами узгодження та затвердження проектної документації у встановленому законодавством порядку. Диференціація вартості та термінів виконання залежить виключно від прийняття та затвердження технічних рішень.
- (91) За інформацією, отриманою під час розгляду Справи, ДП «АМПУ» має використовувати кредитні кошти на витрати, які пов'язані із здійсненням заходів із реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ».
- (92) Гарантія, яку планує надати Мінінфраструктури для виконання боргових зобов'язань за запозиченням, залученим ДП «АМПУ», буде забезпечена за рахунок державних ресурсів.
- (93) Разом із тим статтею 15 Закону України «Про морські порти України» та Статутом ДП «АМПУ» передбачено, що метою та предметом діяльності ДП «АМПУ» є, зокрема, утримання та забезпечення ефективного використання державного майна, переданого їй в господарське відання, у тому числі модернізації, ремонту, реконструкції та будівництва гідротехнічних споруд; організації та забезпечення безпечної експлуатації об'єктів портової інфраструктури державної власності, у тому числі гідротехнічних споруд, систем забезпечення безпеки мореплавства, розташованих у межах території та акваторії морського порту; організації та забезпечення безпеки мореплавства.
- (94) Відповідно до статті 14 Закону України «Про морські порти України» на ДП «АМПУ» покладено обов'язок забезпечувати безпеку мореплавства в акваторії морського порту.
- (95) Відповідно до інформації, отриманої під час розгляду Справи, причали №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» перебувають у державній власності на праві господарського відання ДП «АМПУ» (на балансовому обліку відокремленого підрозділу Чорноморської філії ДП «АМПУ»).
- (96) Отже, зобов'язання ДП «АМПУ» із здійсненням заходів із реконструкції гідротехнічних споруд для забезпечення безпеки мореплавства чітко визначені Законом України «Про морські порти України» та Статутом.
- (97) Враховуючи викладене, тільки ДП «АМПУ» може надавати послуги з реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» для забезпечення безпеки мореплавства. Будь-який інший суб'єкт господарювання не може надавати зазначену послугу, тому вона не конкурує з іншими послугами, що відповідає нормам пункту 188 Повідомлення Європейської комісії.
- (98) З огляду на зазначене, надання державної підтримки ДП «АМПУ», як суб'єкту законної монополії із надання послуг із реконструкції гідротехнічних споруд та забезпечення безпеки мореплавства, **не загрожує спотворенню економічної конкуренції.**

(99) Отже, надання Мінінфраструктури державної гарантії для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченням, яке буде залучене ДП «АМПУ» під забезпечення кредиту від Європейського банку реконструкції та розвитку, щодо здійснення комплексу заходів із реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» на виконання Стратегії розвитку морських портів України до 2038 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 № 548-р, на строк п'ятнадцять років, з моменту отримання кредиту від Європейського банку реконструкції та розвитку, **не є державною допомогою відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».**

(100) Разом із тим слід зазначити, що:

- кредитні кошти, які покриваються державною гарантією, повинні спрямовуватись виключно на здійснення заходів із реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ» та не можуть бути використані для здійснення комерційної діяльності ДП «АМПУ»;
- використання кредитних коштів, які покриваються державною гарантією та спрямовані на реалізацію заходів із реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії ДП «АМПУ», для здійснення комерційної діяльності може містити ознаки державної допомоги.

(101) Наведені в цьому рішенні обґрунтування та висновки застосовуються виключно для цілей застосування положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та не охоплюють правовідносин, що регулюються Законом України «Про захист економічної конкуренції».

(102) На подання з попередніми висновками від 29.11.2019 № 500-26.15/54-19-ДД/520-спр Мінінфраструктури надало зауваження уточнювального характеру, які були враховані в тексті цього рішення.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 8 і 11 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та пунктом 8 розділу VI Порядку розгляду справ про державну допомогу суб'єктам господарювання, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 12 квітня 2016 року № 8-рп, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06 травня 2016 року за № 686/28816, за результатами опрацювання всіх обставин справи Антимонопольний комітет України

ПОСТАНОВИВ:

Визнати, що надання Міністерством інфраструктури України державної гарантії для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченням, яке буде залучене державним підприємством «Адміністрація морських портів України» під забезпечення кредиту від Європейського банку реконструкції та розвитку, щодо здійснення комплексу заходів із реконструкції гідротехнічних споруд причалів №№ 14 – 17 Чорноморської філії державного підприємства «Адміністрація морських портів України» на виконання Стратегії розвитку морських портів України до 2038 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 № 548-р, на строк п'ятнадцять років, з моменту отримання кредиту від Європейського банку реконструкції та розвитку, **не є державною допомогою відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».**

Відповідно до частини десятої статті 11 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» Антимонопольний комітет України може відкликати прийняте ним рішення, якщо воно прийнято на підставі недостовірної інформації, що призвело до прийняття необґрунтованого рішення, та прийняти нове рішення у порядку, встановленому цією статтею.

Голова Комітету

Ю. ТЕРЕНТЬЄВ